

• 11. novembris — Lāčplēša diena

Lāčplēša Kara ordeņa kavalieri Preiļu rajonā

♦ «Novadnieka» 1992. gada 7., 10. un 12. novembra un 1993. gada 11. novembra numuros esmu pastāstījis par 14 Lāčplēša Kara ordeņa kavalieriem, kuri dzimuši Preiļu rajonā. Šoreiz sniedzu ziņas par vēl diviem Lāčplēša Kara ordeņa kavalieriem, kā arī papildīnu un precizēju ziņas par tiem, par kuriem jau bija rakstīta iepriekš.

JURIS LĀCIS — 8. Daugavpils pulka dižkareivis (ordeņa nr. 691). Dzimis 1900. gadā Livānu pagasta Sproģos (tagad Turku pagastā) bezzemieku ģimenē.

Latvijas nacionālajā armijā iestājās brīvprātīgi 1919. gada 19. jūnijā un cīnījās pret padomju Krievijas sarkano armiju un Bermonta armiju līdz Latvijas pilnīgai atbrīvošanai. Cīnījās gan Ziemeļlatvijas partizāņu pulka, gan 1. partizāņu pulka, gan 5. Cēsu pulka un beidzot 8. Daugavpils pulka sastāvā. Par kaujas nopelniem paaugstināts par dižkareivi.

Izcilu drosmi, kaujas prasmi un pašuzturēšanos parādīja kaujā 1919. gada 19. jūnijā pie Sergina ciema, kā rakstīts apbalvojumu lapā. Pats J.Lācis raksta, ka tas noticis pie Žerdzīnu ciema, bet kartē Abrenes apriņķa Purmalas pagastā minēts Žerdzīnas ciems. Runa, protams, ir par vienu un to pašu ciemu, jautājums ir tikai par to, kāds ir pareizais šī ciema nosaukums. Šim ciemam, ko aizstāvēja 8. Daugavpils pulka 25 karavīru grupa, tajā skaitā arī J.Lācis, uzbruka lieli lielieku spēki. Bēdams ložmetēja pirmais numurs, J.Lācis prasīgi vadīja uguni. Neskatoties uz to, ka J.Lācis tika ievainots, viņš uguni pret ienaidnieku lupināja, kamēr tas tika atsists. Par šo varonību J.Lācis arī apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeni.

Demobilizēts 1921. gada 21. novembrī. Kā Brīvības cīņu dalībniekam un Lāčplēša Kara ordeņa kavalierim J.Lācim no Livānu pagasta Jaunsmuļņas zemes tika piešķirta Sproģu jaunsaimniecība (14 ha), kurā viņš dzīvoja līdz savai nāvei. 1927. gada 13. augustā J.Lācis iestājās Aizsargu organizācijā un aktīvi darbojās Livānu pagasta aizsargu nodalījumā.

Miris 1959. gada 26. februārī, apbedīts Turku pagasta Draudzes kapos. J.Lāča mājas tagad saimnieko viņa dēla Alfrēda ģimenē, kur savu saimniecību pārdēvējusi par Lāčukiem.

STEPANS CVETKOVS — 8. Daugavpils pulka kaprālis (ordeņa nr. 1418). Dzimis 1892. gada 28. novembrī (kā pats rakstīja; meitas uzdod kā dzimšanas datumu 25. decembrī) Livānu pagasta Čūkuļu ciemā (tagad Turku pagastā) zemnieku daudzbērnu ģimenē. Viņa vecākiem bija 9 bērni — 6 dēli un 3 meitas.

Pirmā pasaules kara laikā S.Cvetkovs cīnījās pret vāciešiem krievu armijas 15. huzāru pulka sastāvā. Par kaujas nopelniem apbalvots ar Jura medaļu.

Latvijas nacionālajā armijā iestājās brīvprātīgi 1919. gada 13. jūnijā un 8. Daugavpils pulka sastāvā cīnījās kā pret padomju Krievijas sarkano armiju, tā pret Bermonta armiju līdz Latvijas pilnīgai atbrīvošanai. Par kaujas nopelniem paaugstināts par kaprāli.

S.Cvetkovs 1919. gada novembrī piedalījās Jelgavas operācijā, kad pilnīgi tika sakauta un no Latvijas padzīta Bermonta armija. Istenojot šo operāciju, 20 karavīru grupa ar kaprāli S.Cvetkovu priekšgalā 1919. gada 20. novembrī aizgāja ienaidnieka aizmugurē un pie Svētes pagasta Vilkabūdu mājām sakāva bermontiešu vienību, sapēma 43 gūstekņus un kā trofeju ieguva vienu smago ložmetēju. Par šo varoņdarbu S.Cvetkovs arī apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeni.

Demobilizēts 1920. gada 22. decembrī. Kā Brīvības cīņu dalībniekam un Lāčplēša Kara ordeņa kavalierim S.Cvetkovam 1925. gada 24. janvārī no Rudzātu muižas tika piešķirti 13,88 ha zemes, kur viņš izveidoja jaunsaimniecību Kaļķinca. Te viņš dzīvoja līdz 1978. gadam, kad pārcēlās uz Līvāniem pie meitas.

Miris 1982. gada 6. jūnijā, apbedīts Rudzātu pagasta Steķu vecciebnieku kapos.

***

Tālāk daži papildinājumi un precizējumi par Lāčplēša Kara ordeņa kavalieriem, par kuriem jau bija rakstīts iepriekšējās publikācijās.

JURIS EIDUKS. Dzimis Livānu pagasta Stārišķos (tagad Jersikas pagastā). Viņam Livānu pagastā tika piešķirti 16 ha zemes, kur viņš izveidoja jaunsaimniecību Malkāni (tagad Jersikas pagastā), atjaunojot šai vietai latvisko nosaukumu kādreiz krieviskotās Ģinovkas vietā. J.Eiduks Malkānos uzbūvēja jaunas ēkas, iekopa zemi un izveidoja priekšzinīgu saimniecību, kas specializējās šķirnes lopu audzēšanā. Malkāni saglabājušies un atrodas skaitla vietā pie Daugavas.

J.Eiduks par savu patriotisko pagātni un stingro nacionālo stāju 1949. gada 14. oktobrī savās mājās tika arestēts un 1950. gada 13. janvārī Latvijas PSR leM karaspēka kara tribunāls pēc 58.1.a panta — «par dzimtenes nodevību» — viņu sodīja ar brīvības atņemšanu uz 25 gadiem. Viņš mira ieslodzījumā Kuibiševā 1952. gada 19. decembrī.

EDUARDS VEIGURS. Miris 1974. gada 28. novembrī Turku pagasta Veiguros, apbedīts Turku pagasta Veiguru kapos. Veiguru mājās, kuras tagad pārdevētas par Pļavniekiem, saimnieko viņa meita Anna ar bērniem un mazbērniem.

NIKITA IVANOVŠ. Dzimis 1900. gada 27. februārī Preiļu pagasta Jermaku ciemā. Dzīvoja un strādāja sava lēva iepirkļājās mājās Livānu pagasta Dačžos (tagad Turku pagastā) līdz 1945. gadam, kad pārcēlās uz Līvāniem, kur strādāja par celtnieku. Miris 1961. gada 3. maijā Līvānos, apbedīts Livānu kapos.

Antons Anspaks